Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 80. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 7. цвітня, 1922.

VOL. XXX. No. 80. Jersey City, N. J., Friday, April 7, 1922. THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

КОПАЛНІ З ОГАЙО ТА ІНДІЯНИ ВІДКИДАЮТЬ ЗАЗИВ КОНҐРЕСУ

ВАШІНҐТОН, 5. цвітня. — У відповідь на запросини департаменту праці до всіх властителів копалень з так званого середного конкуренційного вуглевого округа, з виняткои південного Огайо та західної Пенсилвенії, щобя зявитися на конференцію з представниками робітничих юній дня 10. цвітня, прийшли уже відмовні відповіди від двох ґруп, а саме від властителів копалень в околиці Питсбурґа та від властителів копалень мягкого вугля в Огайо.

В своїй відповіди питсбурські копалняні властителі заявляють, що сходини з представниками юній у Вашінґтоні булибп проти інтересу округа, себто властителів округа. На місце загальної конференції вони пропонують окружну конференцію. Властителі копалень мягкого вугля в Індіяні заявляють у своїй відповіди, що вони готові говорити з майнерами лише свого округа.

Другі округи, котрі дістали запрошення на конференцію, ще не дали відповіди.

СТРАЙК УГЛЕКОПІВ ПОШИРЯЄТЬСЯ

НЮ ЙОРК, 5. цвітня. — Джан Луис, голова майнерської юнії, котрий прибув сюди з Вашінґтону, де він виступав свідком перед комітетом праці в палаті послів в справі положення в углевім промислі, заявив, що майнерський страйк поступає як слід та що він робить значні поступи серед неюнійних робітників. Він признав, що вся енерґія юнійних урядників звернена тепер на звербоване незорґанізованих майнерів.

ЮНІЙНІ СТОРОЖІ НАЗАД ПРИ РОБОТІ

ВІЛКЕС-БАРЕ, ПА., 5. цвітня. — Майнерські юнії внесли до властителів копалень острі протести проти відправлювания з праці юнійних сторожів копалень; в тих протестах звертається увагу копалням, що таке поступоване нарушує договір про охорону копалень на случай страйку. Наслідком протесту заряди копалень почали нині відправляти знов нанятих страйколомів та приймати назад відправлених юнійних сторожів.

УХВАЛЮЮТЬ ЗАКОН ПРО ДЕПОРТАЦІЮ ІМІҐРАНТІВ

ВАШИНҐТОН, 5. цвітня.—Палата послів ухвалила нині 222 голосами проти 72 законопроект про депортацію іміґрантів, засуджених за нарушенне законів проти алькоголічних напитків та привозу наркотиків. Законопроект постановляє, що треба відсилати назад не лише чужинців, що переступили федеральні закони, але тих, що переступили стейтові закони того рода.

Проти закона повставали противники обмеження вживання алькоголю, заявляючи, що такий закон пішовби за далеко. Конґресмен Волш з Месечузетс в своїй промові проти законопроекта доводив, що сим законом конґрес резервує (застерігає) всі місця в арештах лише самим американським горожанам; він порівнював його з канзаським законом, що приписував, як довгі мають бути простирала на ліжка. Конґресмен Гил з Меріленду та конґресмен Стефорд закидували законопроектови, що в нього перший раз стрінувся інтерес пачкарів горівки з інтересом провинників горячих напитків. За ними промовляли всі противники прогибіції, виказуючи, що коли закон Волстеда був за острий, то законопроект про депортацію чужинців за переступленне сього закона ще більше безосновний. Конґресмен Стефорд вніс був поправку до законопроекта, після котрої закон мавби відноситися лише до чужинців, пачкуючих наркотики, але палата відкинула поправку 99 голосами проти 30. Опісля конґресмен Волш вніс поправку, щоби закон не карав депортацією за переступленне стейтових законів, але й ся поправка перепала. Не помогли теж переконування про невідповідність цілого законопроекта, і коли він прийшов під голосоване, за ним заявилася величезна більшість.

НОВИЙ ЗАКОНОПРОЕКТ ПРОТИ ІМІҐРАНТІВ

ВАШІНҐТОН, 5. цвітня. — Сенатор Шортридж вніс нині в сенаті новий законопроект, обмежуючих іміґрантів в Злучених Державах.

На основі сього законопроекта мається записувати кождого року всіх чужинців (себто всіх, що не мають горожанських паперів); далі кождий чужинець має платити річну таксу в сумі 24 долярів, а наконець всі іміґраційні закони мають бути скодифіковані (зібрані в один збірник). Бил постановляє теж, що натуралізаційне бюро малоби бути зреформоване і перемінити свою назву на Бюро Горожанства.

Гроші, зібрані через оподаткованє іміґрантів, малиб бути обернені на так званий фонд образовання горожан, котрий має бути вжитий для навчання чужинців про американську форму правління та американські ідеали.

Сенатор Шортридж виголосив в сенаті промову за своїм законопроектом. З промови видно, що сенатор, роблячи плян свого закона, мав передусім на думці умови, існуючі на західнім побережу Злучених Держав, звідки він самий походить.

ПРОБУВАВ НОВУ ЛОДКУ І ВТОПИВСЯ.

Коло міста Йонкерс, в стейті Ню Йорк, трох хлопців пробувало свою нову лодку на ріці Гудсоні, котру вони купили попередного дня. На свою забаву хлопці втікли зі сиротинця, де вони живуть, підчас богослуження. Ледво виплили на воду, лодка перевернулася і всі три опинилися в холодній воді. Двох з них вміло плисти і з тяжкою бідою добилося до берега, а третий, котрий не вмів пливати потонув.

БОГАТИЙ НАФТЯР ЗАБИВ ОФІЦИРА

Джін Дей, богатий нафтяр, колись суддя найвисшого стейтового суду в Оклагомі, та один з найвизначнійших адвокатів в Оклагома Сити, застрілив в своїм домі Павла Бека, полковника американської армії та одного з визначнійших американських летунів. Дей признається до того, що се він забив Бека, і описує стріляниину так: Дей та його жінка давали принятте для кількох гостий. На сьому приняттю Дей був почесним гостем. Після вечері Дей забрав одну родину на свій автомобіль та відвіз її домів. Пів години по своїм відїзді він вернув домів і застав свою жінку, як вона боркалася з полковником Беком, котрий видно її напаствував. Коли Бек узрів вбігаючого мужа, він кинув паню Дей та побіг за занавісу, що розділювала сю комнату від їдальні. Розлючений муж побіг на гору, дістав револьвер, і зійшов на долину. Полковник ще був в домі. Дей підбіг до нього і приказав йому забиратися з дому. Бек підняв руку, немоби намірячися ударити Дея. Сей вдарив його револьвером по голові. Підчас удару револьвер вистрілив, і куля попала Бекови в голову. Офіцир впав на місци і погиб.

Пані Дей була так здеревована сценою, що вона не могла дати спершу поліції ніякого пояснення про перебіг сцени. Поліція задержала мужа і випустила його на волю, як він зложив кавцію в сумі 5.000 долярів. На другий день жена його спокоїлася і в своїх зізнанях потвердила зовсім слова свого мужа.

ЗБІЛЬШЕННЄ ПОСІЛОСТИЙ КАНАДИ.

Канада мабуть побільшиться о один остров. Сим островом є Вранґель, положений на північ від Сибірі.

Сей остров відкрив Росіянин на імя Вранґель, і він вважався за російську посілість, однак виглядає, що Росія формально не забезпечила собі його посідання, мабуть тому, що сей остров, хоч і не малий, але безлюдний.

На остров Вранґель дісталась в марті, 1914, частина експедиції під проводом Вільгяльмура Стефансона, що мала розсліджувати підбігунові краї. Дня 21 вересня, 1921, сі члени експедиції вивісили на острові британський прапор та оголосили проклямацію, що від того дня остров переходить на власність Великої Британії.

РІДКИЙ САМОУБИЙНИК.

В середу забився в Ню Йорку при помочи світляного ґазу один Юджин Мартин, ветеран великої війни. Відкривши курок від ґазового проводу, він наложив собі на голову слухач бездротного телефону і прислухувався йому через якийсь час. Опісля взяв олувець і записав, які враження огортали ним в міру напливу ґазу та поступу обмертвління. В своїм листі написав він, що забивається тому, бо уважає себе невдачою; сим він виправдується перед закидом боязливости, який може його стрінути від його родини.

ПОЖАР В КОРАБЛИ.

В нутрі корабля „Монґолія", котрий тепер стоїть в доку в Гобокен, де його приготовляють до нової подорожи межи Америкою та Гамбурґом, відкрито пожар. Припускають, що пожар повстав від іскри, котра скочила з ацетиліного запальника на якесь сміття. Від диму мало не удусився один робітник, котрий тоді робив на корабли якісь поправки. Заряд корабля завізвав пожарну сторожу і пожарні лодки погасили пожар, заким сей зробив шкоди понад 3.000 долярів.

ПРАВА ТАТАРСЬКОЇ МОВИ НА КРИМІ

Радіо з Москви повідомляє, що кримський совнарком видав декрет, на підставі якого татарська мова назначається державною мовою. Всі законні акти видаються на татарській мові. Всі написи і вивіски мусять мати татарський текст. В урядових установах мусять приймати прохання на татарській мові.

СЛОВАКИ І СПРАВА ЯВОЖНИ.

Між польським і чехословацьким урядом, як відомо, від довшого часу йдуть переговори в справі Явожни. Польська преса на кождому кроці підчеркує, що з політикою чеського уряду не годяться Словаки, що їх симпатії по стороні Поляків, а не Чехів. Тимчасом на останніх зборах „Словенске матіце" одноголосно запало рішення з рішучим протестом проти віддання Польщі Явожна цего „клейноту словацьких Татр".

УКРАЇНЦІ НА ВИГНАННЮ В КРАКОВІ.

Львівські українські часописі містять отсей лист від Українців, запроторених Ляхами з Української Галичини до Кракова, на Мазурщині:

Українці заточенці близкого Заходу прилучуються до загалу українського громадянства з глубокому поклоні в сім потерпівшим і страдаючим за добро народу, а зокрема присилають вислови найглибшої пошани і чести для повернувших на волю Ректора Д-ра Василя Щурата і Високоповажаного Директора і Голови Українського Горожанського Комітету Д-ра Степана Федака і бажають їм богато здоровля і сил до дальшої успішної праці для добра нашого поневоленого народу.

Краків, в лютім 1922. — Осип Целевич, Лев Цибяк, Роман Коритовський, Осип Солчаник, ван Танич, Петро Загаєвич, Ганна Гусаківська.

МИТНО-КОНТРОЛЬНІ УСТАНОВИ

„Комуніст" подає: на кордоні з Польщею у відтинку 250 верств, є 12 кордонних митних установ, Протягом 1921 року митницями переведено 1214, справ по задержанню контрабандних товарів. За грудень 1921 р. затриано контрабанди на суму 340,860.000 рублів.

„На общепонятком язике".

Совітськими установами в Київі і Харкові розпочато підготовчу працю до випуску книг-інформаторів: „Весь Київ" і „Весь Харків" — звичайно... на російські мові.

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ КАБІНЕТ.

Начальник польської держави Пілсудскі затвердив цей кабінет міністрів: Антін Поніковскі президент міністрів і міністр віроісповідань та освіти, Антін Каменьскі внутр. справи. Константин Скірмунт загр. справи, Казимір Сосньковські військові, д-р Юрій Міхальскі Фінанси, Бронислав Сободєвскі справедливість, д-р Йосиф Рачиньскі рільництво і держ. добра, д-р Степан Оссовскі промисл і торговля, Людвік Заґурни-Мариновскі зелізниці, д-р Владислав Стесловіч почти і телеґр., Ґабріель Нарутовіч публичні роботи, Людвик Даровскі здоровля, Йосиф Вибіцки б. пруська дільниця.

В ПАМЯТЬ ПОК. АНДРІЯ САВКИ.

Дальше зложили замісць вінця на могилу пок. А. Савки на Рідну Школу в Галичині (на українські приватні школи у Львові, рiднім місті пок. А. Савки):

Микола Росолович, Филаделфія, Па.	$5.00
Тарас Хвалик, Джерзи Сиrі, Н. Дж.	2.00
Михайло Петрівський, Ст. Луис, Мо.	5.00
Василь Саюк, Нортгемптон, Па.	1.00
Василь Гасій, Трентон, Н. Дж.	1.50
Володимир Венгринович, Бриджпорт, Конн.	2.00
Павло Стадник, Трентон, Н. Дж.	1.00
Разом	$ 17.50
Попередно оголошено	196.25
Усього досі	$213.75

Хто з американських Українців хоче причинитись до того фонду для вшановання памяти пок. Андрія Савки, зволить прислати свій дар на Рідну Школу до „Свободи". Адміністрація „Свободи" вишле опісля разом цілу суму до Львова.

ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ.

В адміністрації „Свободи" зложив для українських інвалідів у Львові о. Йосиф Ялечко, Трой, Н. Й., $2.00.

КАЖУТЬ, ЩО ПРЕМІЄР ЛОЙД ДЖОРДЖ ОПАНУЄ ҐЕНУЕНСЬКУ ЕКОНОМІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ЗАПОВІДАЮТЬ, ЩО БРИТАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР ВИКОРИСТАЄ СТАНОВИЩЕ АМЕРИКИ ДЛЯ СПОНУКАННЯ ЕВРОПИ ДО ЗАМИРЕННЯ.

ЛОНДОН, 5. цвітня. — В утешніх політичних кругах тепер богато говорять про нову побіду премієра Лойда Джорджа у справі ґенуенської економічної конференції.

Навіть вороги Лойда Джорджа признають його успіх, а саме те, що мимо усяких противенств, а особливо з Франції, він таки довів до скликання ґенуенської конференції. Тепер же, кажуть усі, і приятелі його і вороги, що він, коли довів до скликання, то подбає теж, що конференція увічається успіхом. І се буде його друга нова побіда.

В поінформованих кругах говорять про пляни Лойда Джорджа, як він гадає держати ґенуенську конференцію у своїх руках.

Кажуть, що він спеціяльно вкаже на становище до ґенуенської конференції правительства Злучених Держав Америки. Він скаже, що Америка не прийшла на конференцію, а тільки приглядається їй, бо хоче знати, чи Европа спосібна кинути війни і зоруження, а взятись до самопомочі, співділання і ратунку для відбудови свого правильного економічного життя. Щойно тоді Америка схоче прийти в поміч Европі. Вона розуміє, що її поміч конечна для відбудови Европи і Росії, але вона так довго буде стояти на боці і тільки приглядатись подіям, поки Европа не прийде до розуму та не кине боротьби і політичного суперництва, а не візьметься до співпраці і до відбудови знищеного економічного життя.

ҐЕНУЯ ІНТЕРЕСУЄТЬСЯ ЛЕНІНОМ.—АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ВЖЕ ПРИЇХАВ ДО ҐЕНУЇ

ҐЕНУЯ, Італія, 5. цвітня. — З нагоди конференції, яка отворяється тут на другий тиждень, Ґенуенці найбільше говорять про Миколу Леніна, голову московських народніх комісарів. Про нього говорять усюди.

Ґенуя й околиця творять один з найбільших промислових осередків в Італії, який має найбільше населення робітничого у королівстві, які мають свободу говорити, що Ленін спасає пролетаріят світа.

Ґенуя є також осередком „фашістів" (італійських націоналістів), котрі хотять спинити ширенне московського комунізму в Італії.

Одначе обі сторони згодились на розем вчасі економічної конференції і в Ґенуї царить спокій.

Приїхав уже сюди американський амбасадор з Риму Ричард Вошборн Чайлд, в товаристві італійського міністра закордонних справ Шанцера. Він не брати-ме урядово участи в конференції, але має слідити за ходом нарад і пересилати звіти до Вашингтону. Вчасі, як амбасадор Чайлд виїде до Риму, в Ґенуї заступати-ме його Френклин Мат Ґантер, правний дорадник американської амбасади в Римі.

ПРЕМІЄР ПУАНКАРЕ ХОЧЕ ДЕРЖАТИ ФРАНЦУСЬКУ ДЕЛЕҐАЦІЮ ДО ҐЕНУЇ У СВОЇХ РУКАХ

ПАРИЖ, 5. цвітня. — Премієр Пуанкаре відбуде нині пополудні конференцію з французькими делеґатами на ґенуенську конференцію.

Пуанкаре дасть делеґації вказівки, яке мають заняти становище у поодиноких випадках. До сих вказівок вона має примінитись і може приймати після них постанови. Одначе у справах інших мусить наперед порозумітися з премієром.

ФРАНЦУЗИ ВКРАЛИ АНҐЛІЙСЬКУ ПОЧТУ

ПАРИЖ, 5. цвітня. — На стації поза Парижем злодії вкрали пакунки британської почти до Італії, в якій були тайни у справі ґенуенської конференції, важні для всіх народів.

АНҐЛІЯ ПРИГАДУЄ АЛІЯНТАМ, ЩО ВОНИ ВИННІ ЇЙ ГРОШІ

ЛОНДОН, 5. цвітня. — Правительство Великої Британії повідомило правительства других аліянтських держав, що воно зачинає платити процент Америці від затягнених у неї воєнних довгів, та що рівночасно домагається, аби вони зачали платити процент Великій Британії від воєнних довгів, які затягнули у сеї.

АНҐЛІЯ ЗА АМЕРИКОЮ У СПРАВІ ЗВОРОТУ ЇЇ КОШТІВ ЗА УДЕРЖАННЄ ВІЙСКА НАД РЕНОМ

ЛОНДОН, 5. цвітня. — Британське правительство заявило, що годиться з домаганнем Америки про заплату за удержаннє американської армії в Надренщині,-в Німеччині.

МАДЯРСЬКИЙ ПРОКУРАТОР ОПЕЧАТАВ ҐАЗЕТИ, ЩО ПРОГОЛОСИЛИ ОТТА ГАБСБУРҐА КОРОЛЕМ

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини (Мадярщини), 5. цвітня. — Державний прокуратор заборонив й опечатав усі тутешні ґазети, котрі помістили проклямацію 19 мадярських аристократів про проголошенне найстаршого сина пок. Короля Габсбурґа Отта королем Угорщини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

[illegible] адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

[illegible] відношення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Крайна пора кінчити Позичку Національної Оборони!

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ, ТОВАРИСТВА І ГРОМАДЯНИ:—

ПОДБАЙТЕ, ЩОБИ МОЖЛИВО ЯК НАЙСКОРШЕ ДОПОВНИТИ І ПЕРЕВЕРШИТИ 100,000-ну УКРАЇНСЬКУ ПОЗИЧКУ В АМЕРИЦІ!

НА СЛАВУ АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ І НА ПОБІДУ РІДНОМУ КРАЄВИ!

РАБСТВО І МОБІЛІЗАЦІЯ ПРАЦІ.

В одній зі своїх статий російська революціонерка Ема Ґольдман пише так:

„Мобілізацію праці звеличали по всему світу як найбільший здобуток комунізму. На діліж се рекрутчина. Всі комуністи кричали про неї: „Всі мусять працювати в совєтській Росії. Нема уже галапасів." Хоч Ленін ще не признав публично, що сей спосіб, як богато других, якими він думав відбудувати Росію, теж скінчився повною невдачою, все таки я припускаю, що він сам здає собі добре справу з того, що й примусова праця теж рішучо нічого не причинилася до збільшення плоду робітничої праці.

„Одно, що большевики осягнули своєю політикою, то се що завели рабство і на місце буржуазних галапасів поставили машинерію большевицького чужоїдства. Большевицькі паразити уважали за свою ціль гнати до роботи, наглядати над працею і арештувати а то й час від часу розстріляти робітника, котрий покинув роботу. Щож до робітників, то більшість їх ішла до роботи не нате , аби робити, а нате, щоби відпочивати або потайком виробити кілька артикулів, якіб їх жінки та діти могли взяти зі собою на село і виміняти за муку і картофлю. Сим способом вони й ратувалися від голодової смерти."

Так виглядала ся рекрутчина, так хитро обдумана большевицькими верховодами і так скандально провалившася.

МУРИНСЬКИЙ ПРОБЛЄМ В ЕВРОПІ.

(Кореспонденція „Свободи").

Досі муринська справа істнувала лише в Америці. Для Европи була та справа тільки щонайбільше кольоніяльною, далекою.

Велика війна змінила це основно. В цій війні перший раз від початку історії білих народів взяли Неґри масову участь у боях з Европейцями: по французькім боці боролося 135.000 Неґрів. А боролися вони так добре, що Франція рішила виставити з них близько міліонову кольоніяльну армію.

Загальна думка у Франції займається тепер живо муринською справою. Недовно появилася про цю справу книжка, яку написав Альфонс Сехе. Передмову до неї дав ґенерал Мураґин. З тої книжки видно, що Неґри це знамениті жовнірі. Пожертвовання своєю особою й життям в інтересі служби це для них самозрозуміла річ. Привязання до тих, що їх військово виховали, у них проявилося величезне. „Французи нам батько, Французи нам мати, Французи нам брат", говорили з переконанням неґританські жовніри. Для них „перші Французи, потому йдуть Неґри а всі инші то поганці". Послух їх для влади безумовний.

Правда, французькі автори стверджують, що інтеліґенція й уяви африканських Неґрів дуже слаба. Це пояснюють вони тим, що надзвичайна урожайність землі, з якої походять ті Неґри, величезна буйність і пишнота ростинности й звірянного світа тої землі немов приголомшила в тих Неґрах здібність думання й ніщо у них не викликає здивування. А як відомо — це перші умови висшого розвитку ума. Але (пишуть французькі автори) великої інтеліґенції не треба на це, аби бути добрим жовніром і навіть героєм. Більшої інтеліґенції потребує тільки командант, а не простий жовнір.

Неґри ще й тому знамениті жовніри, що їх нерви тверді. Вони вносять спокійно найтяжші труди. Запал їх у бою великий і легко можна його розпалити до скажености. Коли їм перед битвою показувати фотоґрафії трупів їх помасакрованих товаришів, ішли вони в бій як ошалілі й навіть повалені на землю в суматосі боротьби, кусали зубами ворогів і пазурами видирали їм очі.

Словом — Европа відкрила в Неґрах досконалого жовніра.

Наслідки цего відкриття можуть бути величезні. Подібне відкриття зробили були давно Римляни з півдикими тоді ґерманськими племенами, узброїли їх і навчили воювати. Не дуже довго тревало, — а ті ґерманські племена залили римську державу і знищили Рим так, що він уже ніколи більше не піднісся до своєї давної могутности. Річ ясна, що згодом щось подібного тільки на більшу міру може статися з Европою. Озброені нею Неґри проженуть наперед Европейців з Африки, зі свого рідного краю, де їх Европейці сильно визискують. А що буде опісля, покажеться. Це одно можна вже тепер ствердити, що народи Европи своїм зіпсуттям, несправедливістю й охотою уживати за всяку ціну — здебільшого доросли до упадку.

Відні, в марті, 1922. Подав О. Назарук.

ПОЛЬЩА І БАЛТІЙСЬКІ ДЕРЖАВИ.

(Від власного кореспондента).

Недавно писав я про те, як Польща старається ввійти в круг т. зв. „малої антанти", щоб мати союзників, які помогли би їй забезпечити її східні границі, себто її пануваннє над загарбаними українським, білоруськими і литовськими землями.

Се зближеннє Польщі до „малої антанти" завершилося недавно на зїзді в Білгороді, столиці югославянської держави, де представники Чехо-Словаччини, Югославії, Румунії й Польщі виробили плян спільного виступу на конференції в Ґенуї.

На сій конференції впало слово про „почвірний союз", себто про союз між Чехо-Словаччиною, Югославією, Румунією й Польщею, який має оберігати інтереси сих чотирох держав.

Рівночасно старається Польща навязати тіснійші зносини з балтійськими державами, які утворилися на території бувшої російської імперії, а властиво здобули геґемонію (провід) над ними.

Сі держави — се Литва, Латвія, Естонія і Фінляндія. Всі вони такі малі, що мусять мати опору в якімсь союзі, бо кожда з них власними силами не вдержиться і швидше чи пізнійше стане знов жертвою московського імперіялізму.

Між Польщею й Литвою панує ворожнеча, бо Польща не тільки загарбала область Вильни, де число Поляків виносить всего 8.17% населення, але хотіла би загарбати цілу Литву, покликуючися на те, що Литва колись творила „унію" з Польщею.

За те Латвія, Естонія і Фінляндія не мають таких рахунків з Польщею і се уможливляє Польщі дорогою зближення з тими державами змагати до того, щоб провід над ними захопити в свої руки і зробити їх знарядом своєї політики на сході.

Власне вчерашнього дня закінчилася в Варшаві конференція представників Польщі, Латвії, Естонії і Фінляндії, — конференція, яка значно приблизила Польщу до осягнення її ціли в відношенню до згаданих балтійських держав. Конференція відбулася під проводом польського міністра закордонних справ Скірмунта, Латвію заступав президент міністрів Меєрович, Естонію міністер закордонних справ Пііп, Фінляндію мін. закордонних справ Гольсті.

Вислідом конференції було **підписаннє політичного договору** такого змісту: Договірні держави признають взаїмно договори, заключені з Росією, як також договори й конвенції адміністраційного й господарського характера, які мають бути заключені договірними державами в найблизшій будучности. Далі договірні держави обовязуються не заключити ніякого договору, який звертався би проти одної з них, і обовязуються зберігати прихильну невтральність, коли-б одна з них, не давши до сього приводу, була нападена якоюсь посторонньою державою.

Ось-так з одного боку Польща запевнила собі союз з Чехо-Словаччиною, Югославією й Румунією, а з другого боку союз з Латвією, Естонією й Фінляндією. Все те робить Польща передовсім в тій цили, щоб запевнити собі свої східні границі, себто пануваннє над загарбаними українським, білоруськими і литовськими землями.

При сім Польща, спираючися на союз з балтійськими державами, на приязнь з Румунією і на прихильність Франції, хоче грати в сім союзі держави, який сягає від Фінляндії до Югославії, привідну ролю і зіпхнути Чехо-Словаччину, яка доси мала перший голос в „малій антанті", на другорядне місце.

Сей союз Польщі з державами „малої антанти" з одного боку і з балтійськими державами з другого очевидно утрудняє нашу боротьбу за визволеннє наших земель зпід польського ярма.

Коли-б Українська Народня Республика була укріпилася, балтійські держави були-б нині шукали союза з Україною. Ті самі Меєрович і Пііп підчас Мирової Конференції в Парижі стояли в близьких зносинах з Делеґацією Української Народньої Республики і всі ми разом робили спільні виступи перед Мировою Конференцією в обороні національних держав, що утворилися на території бувшої російської імперії, перед російським імперіялізмом.

Українську Соціялістичну Радянську Республику вважають вони одначе знарядом російського імперіялізму і мусять шукати перед ним охорони в союзі з Польщею.

Так само Чехо-Словаччина воліла би оставати в союзі з Україною і мати до сеї доступ для свого промислу, ніж помагати Польщі удріпляти своє пануваннє на українських землях, — тій Польщі, з якою вона має свої рахунки.

Одначе розвиток української державности не пішов корисним шляхом і тепер стоїмо перед фактом, що Польща й Московщина поділили між себе українські землі, а ті держави, які могли бути нашими союзниками проти Польщі й Московщини, заключають союзи з нашими ворогами.

Очевидно, все те не мусить бути вічне. Не такі союзи розпадалися, — що згадати тільки „святий союз монархів" з початку 19-го століття. Але жде нас важка боротьба, заки скинемо з себе чуже ярмо...

Прага, 18. марта, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

НАШІ ГРОМАДИ В ГАЛИЧИНІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ НА ВИГНАННЮ.

Львівські українські часописі містять отсю оповістку:

ПРИМІРНА ГРОМАДА.

Центральний Комітет збірок подає отсим до загального відома, що громада Винники, повіту Львів, зложила на цілі української університетської молоді збірку з осени минулого року: 34,040 мп., 287 кґ. жита і 57 кг. пшениці. Крім того коляду в квоті 85,300 мп. Відносно до числа мешканців здобуває вона в сей спосіб перше місце в жертвенности громадян на цілі української університетської молоді і може служити гідним наслідування прикладом для всіх громад Східної Галичини.

Ми тільки скажемо, що наші старокраєві громади повинні бути взірцем до наслідування ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД В АМЕРИЦІ І В КАНАДІ.

Наші громади на вільній американській землі повинні виручити українські громади в Галичині в політичній обороні нашого старого краю.

Українські громади в Америці і в Канаді повинні бодай взяти на себе в теперішнє время люте цілу фінансову поміч для політичної боротьби за визвіл української Галичини з польської окупації.

Першим великим ділом американських Українців у сій боротьбі буде довершеннє Позички Національної Оборони — і то довершеннє невідкладне.

ЛИСТ ВІД ПРОФ. М. ГРУШЕВСЬКОГО.

Відень, 15. березня (марта), 1922.

ДО НАШИХ ЗЕМЛЯКІВ АМЕРИКИ.

Дорогі Земляки! В ґазетах пійшли вже останніми часами відомости про страшну біду, яка впала на Велику Україну. Але сі розірвані вістки не дають справжнього поняття про се страхіття. **Східно-полуднева Україна навіщена лютим голодом, який загрожує повним спустошеннем, фізичним винищеннем людности, коли їй не поможуть обсіятись і перегодуватись на передновку.** Вже тепер людність в деяких повітах вимирає з голоду або втікає зі свого краю, і колишній „Дикий Степ" завойований для культури столітньою працею українського селянина, може знову стати пусткою.

Те, що пробувано робити досі, не обіцює ніякого скорого ратунку. Американська запомогова акція (Гувера) і поміч Міжнарод. Червоного Хреста (місія Нансена) що **з початку навіть не включили України в сферу своєї діяльности,** тепер поширили її й на українську територію. Але при нинішнім стані транспорту здається мені зовсім безнадійним, аби акція ведена з півночі дійшла вчас до нашого Чорноморя. Щоб зарадити лиху, требаб організувати довіз збіжа з чорноморських портів, тяґаровими автомобілями і перекинути потрібний на засів матеріял з найблизших країв: Румунії і Болгарії.

Можете щонебудь зробити Ви, Ваші запомогові орґанізації, Ваші Червоні Хрести в сій справі? Можете звернутись до Американської Запомогової Орґанізації з представленнями такого грізного стану річий на Україні?

Тимчасом як великій частині української людности грозить голодова смерть, культурне, інтелєктуальне життє цілої України стоїть перед повним паралїжом. Українська інтеліґенція розвтіклась по селах. В містах голодних і холодних **фактично не функціонують ні висші школи ні наукові інституції.** Листи, які приходять відтам, малюють життє українських учених і писменників в красках просто жахливих. Не то що друкувати нема на чім, і чим писати, нема з чого вчити, не можна докупитись нафти, щоб засвітити в хаті. **Люди ходять голодні, босі, півнагі.**

З того часу, як американська запомогова акція поширилась на Україну, я з останків гроший, присланих на мої руки торік Вашими орґанізаціями, став посилати на відомі мені адреси ріжних заслужених наукових і культурних діячів американські пакети. Але перше — се капля на розпалений камінь, а друге — людям треба не тільки муки й омасти, але треба й одежі, обуви, паперу, книжок. Я розвідувався в тутешніх бюрах „Американ Реліф Администрейшен" і бачу, що щось зробити в тім напрямі могли-б хиба Ви, своїми представленнями американській централі.

Ситуація стає у висодкій мірі критичною. Два місяці, навіть місяць тому ще були надії на розвязаннє справи міжнародньою акцією, ґенуенською конференцією, заграничним імпортом, кредитами. Нині сих надій нема і приходиться думати над тим, що можна зробити хочби в невеличких розмірах, аби зменьшити розміри сеї страшної біди, сеї грізної кризи.

Те, що Ви можете зробити в сій справі, на мій погляд, Ви повинні робити в Америці через „Американ Реліф Администрейшен" і передаючи їй зібрані гроші, старатись поддвигнути її саму до запомогової акції на Україні. Пересилати якінебудь запомогові фонди на мої чи інші посередницькі руки було-б непотрібною тратою часу і коштів.

З урядової публікації комісаріяту народньої освіти („Наука на Украине", за місяць лютий с. р.) бачу, що в Харкові істнує декретований 31. X. 1921, „Всеукраинский Комитет Содействия Ученим", який займається уліпшеннєм становища учених і розділює між колеґіями всякі корисні річи, які йому вдасться роздобути. В склад його входять і українські учені. Крім того поміч можна нести, очевидно, і безпосередно українським колеґіям: українському університетови в Києві, Українському Науковому Товариству, Академії Наук і Академії Мистецтва тамже, університетови в Каменці Подільському, Полтаві й ін. Ви можете через депутації, через мітинґи, адреси, меморіяли, вияснити всю грозу справи перед міродатними американськими чинниками і подвигнути їх до акції. Лиш не пожалуйте енерґії; лиш не загайте часу. Занедбаного тепер не нагородить ніхто і ніщо!

З поважаннєм і привітом

М. Грушевський.

Адреса: Prof. M. Hrushevsky, bei M. Zalizniak, Hamerlingpl. 4, 7, Wien VIII, Austria.

ВІД РЕДАКЦІЇ. — Українці в Америці добре знають, хто завинив голодови на Україні. Завинили **московські большевицькі комісари,** котрі ограбили і виголодили Україну для Московщини.

Але як наші браття вмирають з голоду, то не пора шукати виновника, а пора дати вмираючому хліба. І тому то слід американським Українцям післати хліба голодним на Україні.

Ми вже писали, таксамо як пише тепер проф. Грушевський, щоб не посилати гроший на приватні (особливо, большевицькі) руки, але до Американської Запомогової Адміністрації, яка дає поміч голодним в Московщині і на Україні.

Поміч можна посилати ріжними способами.

Певна річ, що поміч від Українців в Америці не може бути велика, бо американські Українці і так перетяжені помочию для Галицької України. Але, як пише проф. Грушевський, **американські Українці повинні вплинути на американське правительство, на Американську Запомогову Адміністрацію і на поодинокі міські управи, котрі абирають і пересилають поміч для Росії, аби передівсім пересилали поміч для України через Одесу.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ СВЯТА В БЕРЛІНІ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Українська кольонія міста Берліну вшанувала 108 роковини народження й 61. роковини смерти Тараса Шевченка обідом в Студентській Спілці, панахидою в місцевій православній церкві та величавим концертом.

Студентський обід одбувся в неділю, дня 12. березня, в скромнім, але святочно прибранім помешканню Спілки. Перед великим портретом поета, прикрашенім свіжою зеленню та національними стрічками, студенти й запрошені гості проспівали „Заповіт", а потім посідали за столи, щоб вислухати промову проф. Богдана Лепкого та деклямаційні й співочі нумери. Промова проф. Лепкого, артистична по формі й глибока по змісту, зробила на присутніх незабутнє враждіннє. До глибини душі зворушив усіх прегарний спів кобзаря Василя Ємця в супроводі бандури. Далі виступили з деклямаціями Шевченкових творів проф. Василь Сімович, пані Наталя Дорошенко та деякі студенти. Цілий обід пройшов у поважнім настрої й залишив по собі як найкраці спомини. Щоб ті спомини ще поглибити, студенти роздали всім запрошеним гостям портрети Шевченка, знаменито штиховані студентом-малярем Бутовичем.

Панахиду впорядило дня 17. березня тутешнє українське посольство. Того-ж дня відбувся Шевченківський концерт, улаштований місцевою Українською Громадою. Концерт також почався промовою проф. Богдана Лепкого. Далі український хор під орудою проф. Евгена Турули з настроєм проспівав „Заповіт" і ще кілька українських пісень та хорових творів. Ціла дальша програма концерту складалася з деклямаційних та музичних річей, виконаних кобзарем В. Ємцем, артистками опери Гушалевич та Антонович-Стеценко, пані Н. Дорошенко та пяністом Тарасом Шухевичем.

Тутешні большевики влаштували „свій" Шевченківський вечір у т. зв. „Студентській Академічній Громаді". Тут були присутні большевицько-український посол Аусем, його помічники Дятлов, Мороз та инші. На жаль, від участи в тім вечері не відмовились і такі поважні громадяне, як проф. В. Сімович та пані Н. Дорошенко. Їх участь була, очевидно, продиктована бажаннєм зменшити вплив большевицьких змісів-спокусителів на ту маленьку частину нашого студентства, що гуртується в „Академічній Громаді". Але все таки то було дуже дивне й неприродне сусідство.

Р—н.

ПОЗІР! ВЕЛИКЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ! ПОЗІР

Українці і Українки з Бейон, Н. Дж., Елізабет, Н. Дж., Ґрінвіл, Н. Дж., Стейплєтону, Стетен Айленд і усі дооколичні місцевости!

Заходом Ам. Ліґи Горожан укр. походження відбудеться В СУБОТУ, ДНЯ 8. ЦВІТНЯ 1922 РОКУ

ВЕЛИКЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ

в прекраснім авдіторіюм Індустріяльного Ю. М. К. А., 22 улиця, ріг евені Е. Головний вхід до авдіторіюм з евені Е. Початок точно о год. 7.30 вечером. Вступ вільний для Українців; для галицьких яничарів-москвофілів вступ заборонений.

На се віче є запрошений заступник Галицького Правительства у Вашінґтоні, Д. К., **др. Л. Мишуга,** і много инших бесідників з Джерзи Сити і Ню Йорку.

Повинностию кождого Українця і Українки явитися на се велике свято. З окрема просим усі укр. Братства і Сестрицтва з Стейплетон, Н. Й., до найбільшої участи з прапорами. Голос молоденького Федака з ляцької тюрми, голоси поневолених братів і сестер Галичан кличе до нас о поміч. На віча на віча усі як один явімся, бо голос кличе нас з могил поляглих наших укр. борців за волю і долю нашої Матери України.

ЗА ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ УРЯД АМ. ЛІҐИ ГОРОЖАН УКР. ПОХОДЖЕННЯ:

С. Хандога, голова; **А. Бирич,** скарбник; **Ів. Мельник,** писар.

P. S. По всякі інформації що до віча і праці А. Л. Г. укр. П. просимо удаватися до писаря Ліґи: John Melnyk, 92 Andrew St., Bayonne, N. J.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Н. Є. ПІТСБУРҐ, ПА. Товариство ім. Богдана Хмельницького, 118 від. У. Н. Союза, повідомляє своїх членів, що кватральний мітинг відбудеться дня 9. квітня в церковній гали. Проситься усіх членів явитись на сей мітинг. Неявившийся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник 1 доляра. — М. Сарахман, секр.

КОВТСВИЛ, ПА. Чвертьрічний мітинг тов. Б. Хмельницького, від. 248 У. Н. Союза відбудесь в неділю, дня 9. квітня в церковній гали о годині 1. пополудни. Взиваеться на сей мітинг всіх членів місцевих і позамісцевих, щоби на той мітинг явилися як оден, бо є важні справи до полагодження. З неявившимся членом поступиться після статута. — П. Летнянчин, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350 У. Н. С. повідомляє своїх членів, що з причини Великодних свят припадаючих на 16. квітня, братський мітинг відбудеться оден тиждень скорше, т. є. 9. квітня, о 3. годині пополудни в гали Ред Мен при Віллов улици. Проситься всі хчленів явитись на мітингу на означений час. — М. Кресан, секр.

СТ. ЛУИС, МО. Мітинг Братства св. Володимира, від. 179 У. Н. С. відбудеться 9. цвітня о годині 3-ій пополудни в Народнім Домі, 1523 Гікорі стріт. — І. Гаргаля, фін. секр.

НОВІСТЬ! БРУКЛИН І ОКОЛИЦЯ!

Заходом **Українського Аматорського Кружка** в Brooklyn, N. Y., відограється **в цвітну неділю, 9. квітня** представленне п. з. **СУД БОЖИЙ** або **ТРИ БРАТИ,** образ драматичний з життя народа в 3. діях, написав Роман Сурмач, в церковній гали, 162 N. 5th St., Brooklyn, N. Y. Початок о годині 5.30. Вступ 35 і 50 центів. До численної участи запрошує — КОМІТЕТ. 80

Заходом Комітету Українських Товариств з Нюарку і Пасейку, Н. Дж.

відбудеться

ВЕЛИЧАВИЙ

КОНЦЕРТ

В НЕДІЛЮ 9-го КВІТНЯ

(SUNDAY, APRIL 9, 1922)

В УКРАЇНСЬКІЙ РОБІТНИЧІЙ ГАЛИ

57-59 Beacon Street,

Newark, N. J.

Початок о годині 7. вечір.

Вступ 50 цнт.

Дохід на Рідну Школу.

УКРАЇНСЬКІ КОЛЬОНІЇ В ЮГОСЛАВІЇ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

Страшні бурі і вихри, які переживаємо вже повних 7 літ, відвернули мимоволі нашу увагу від численних наших кольоній порозкиданих по цілому світу. Такими забутими є також наші українські кольонії в Югославії. А тимчасом українське життя пливе там тихо без розголосу, але так гарно, що мимоволі одержавши відтам вістку задумаєшся, забудеш на хвилю про всі пригноблюючі удари на український народ, тай скажеш сам собі: Чи може загинути цілий 40 міліоновий народ, тоді як відірвана далеко від рідного пня галузочка віджила і так гарно зацвила?!

Передомною лежить послідна вістка з Югославянських кольоній „Руски календар за Южно-славянських Русинох за рок 1922. Видатель: Руске Просвитне друштво Руски Керестур" не лиш богатий річевим змістом, але — що важнійше — богатий в національну гордість.

Заки од сего календаря зачнемо, вернім до самих кольоністів. Живе їх усіх в Югославії понад 30.000 душ. Порозкидані зґрупувалися в чотирох більших ґрупах-кольоніях. В окрузі Бочка й Стриме по обох боках Дунаю 20.000 душ, в Боснії округ Банялюка 6.000, а в Славонії окр. Пожеґа 4.000.

Перші кольоністи прийшли в початках XVIII століття до бочкенського і стримського округа з найдальшої закутини наших українських земель з нижньої спішської і шариської жупи. Перейшло їх разом около 300 родин а 1.500 душ і поселилися в околицях Керестура і Коцура. Днесь є вже 15 громад.

До Боснії і Славонії прийшли колоністи значно пізнійше бо по 1900 році з ріжних сторін Галичини. Вони значно біднійші. Але хоч більше розкинені ніж бочконські та стримські, вони днес мають вже свої просвітні та економічні товариства, найліпше зорґанізовані в Прнаворе в Боснії, а взоруються на бочканах і держать з ними, „бо — як пише св. Фирак з Канира, — Славонія — шицки ми и бачканє й фимци и Славонци й Босняци дзеци єдного велького руского (українського) народу, котрого єст од 40 мил. и вон штварти народ по велькосци у Европи". Босняки і Славонці днесь творять 7 громад.

Бачвонці і Стримці є значно богатші а до того є їх більше, та більше скупчені, тож о много лекше приходило їм зорґанізуватися.

За передвоєнної влади мадярської мали вони лиш свої релиґійно-церковні орґанізації. Але з хвилею революції прийшли під югославянську владу і від сеї хвилі одержали змогу орґанізуватися в напрямі економічної та просвітної діяльности. Першим товариством просвітним, яке обняло з часом чинність на всі кольонії, сталось „Руске нар. просвитне друштво" в Руські Керестурі. Воно занялося в першій мірі видавництвом книжок, шкільних підручників, та календарів, з яких оден з них передомною, а що ще важнійше — сталося правним репрезентантом всіх Українців перед югославянською владою. Колиж вносити з тону, в якім пишеся в календарі, влада поставилась до їх праці з початку з резервою, а потім прихильно і хоч не помагає в нічім матеріяльно то все таки морально йде їм на встрічу. Головно дуже прихильною є влада церковна.

З календаря довідуємося, що Р. Н. П. Д. — так воно скорочено називаєся — оснувалося як перше з усіх українських товариств 2. липня 1919 р. в Нашім Саду, а першим предсідником вибраний і є ще до тепер керестурський парох о. Михайло Мудрий (Мудри). Зараз вписалося 400 членів. Влада затвердила його доперва 10/VI. 1921 р., але праця вже йшла. Товариство перенеслося до Керестура. До тепер видано читанки на І., ІІ. і ІІІ. клясу народніх шкіл, два календарі і твори тамошнього поета д-ра Костельника, звісного вже впрочім в українській літературі поета-фільософа. А видають в своїм діялекті, „бо як ше облеканє почина од кошулі, так ше й просвита почина од мацеринского язика" — каже оден з представників Юрій Павич. Щоби діти сей материнський язик добре знали, видало товариство книжку „ґраматика бачваньско-рускей бешеди". Товариство задумує купити власну друкарню та вже зачали складати гроші, а „найвекши дарователь Р. Н. П. Д. даровал зос жену 5.000 К. у купи друштву крукарню". Задумують видавати часопись. Днесь вже в кождім селі є українська школа. В Шиду є монастир сестер чина св. В. В. заснований ще давнійше. Він тепер удержує сирітський заклад і народню сирітську школу. Спосібнійших дітий висилаєся до гімназії. А розвиваєся і сирітський приют і школа „барз крашнє".

На взір керестурського товариства закладаються по селах просвітні товариства як його філії, а всі йдуть за голосом свого любимого поета і духового провідника д-ра Костельника, який їм вложив в душу ось які слова:

Хторе*) древко не заквита,
Тото ше вицина —
Народ тот препаднє цо ше
Ґу**) небу не спина.
— — — — — — — —
На цо народ цо през шерца***)
Цо през мена,::) през язика,
Цо през книжки, през науки?

В календарі є много поезій Т. Шевченка переложених на їх наріче, а так звучно виходять, що аж любо читати. Є много дуже гарних поезій Костельника та нищих оповідань а всі переважно національно патріотичні, восхвалюючі Україну, бо „На шецє нє може буц красша и одповеднєйша назва за наш народ, як назва Українци, а за оцовщизну нашого народу — Україна.

Жаль лиш, що не приймають в письменстві загально української мови, але свій діялект, а тим щораз більше будуть мусіли від рідного пня віддалюватися, а не приближатися.

Ортодокс.

*) Котре. — **) До. — ***) Без серця. — ::) Імени.

Укр. Народний Дім в Ню Йорку
217-219 East 6th Street.

Заходом „Української Народної Громади" в Ню Йорку, відбудеться

В ПЯТНИЦЮ, ДНЯ 7. ЦВІТНЯ

в гали ч. 3 Укр. Народного Дому

ВІДЧИТ ОМЕЛЯНА РЕВЮКА

з науки про народну господарку **Вплив праці на богацтво народа.** Початок точно о 8-ій годині вечером. 79-80

УКРАЇНСЬКЕ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ НАРОДНЕ ВІЧЕ В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

За покликом місцевого Центрального Ратункового Комітету, відбудеться **ВІЧЕ в неділю, дня 9. квітня** в гали церковній під ч. 303 Hudson Avenue. На вічу будуть промовляти первоядні бесідники місцеві і позамісцеві. Загал Українців повинен в так важну хвилю прибути на се віче. Не-українцям вступ зборонений. 80

Екзекутива Центр. Комітету.

ДО УКРАЇНЦІВ МІСТА ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Ліга Горожан і Ветеранів Українського Роду просить всіх Українців і Українок на збори, котрі відбудуться в сю неділю по Службі Божій, то є 9. цвітня в церковній гали на Green і Sussex St. Надійшла дуже важна і невідкладана та нагла справа нашого українського народу. Ті, котрі не є ворогами українського народа, побачимо їх 9. цвітня 1922.

Комітет Ліги Горожан і Ветеранів Українського Роду.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Подається до відома всім горожанам Українського походження, що збори Горожанського Клюбу відбудуться в пятницю, дня 7-го цвітня с. р. о годині 8-мій вечером в салі ч. 1. Українського Народному Дому, 217 Іст 6-та ул., Ню Йорк. На сі збори просимо прибути всім ситизенам і всім що мають перші папери.

79-80 **С. Дембицький, секр.**

УКРАЇНЦІ НА ГОРАХ МІСТА ДЖЕРЗИ СІТИ. УВАГА!

9-го цвітня (в цвітну неділю), о годині 3-тій зполудня відбудуться надзвичайно важні збори в Українськім Народнім Домі під ч. 367 St. Paul's Ave., на котрі кождий Українець і Українка конечно прийти повинні. Ся справа так інтересує кождого, що гріхом буде опустити сі збори.

79-80 **Уряд У. Н. Дому.**

ГОЛОДУЮЧИЙ молодий письменник України прохає своїх знакомих і земляків допомогти йому посилкою (хліб і одіж). **Василь Іванович Атаманюк, Україна, Катеринослав, Колодязна вул. д. No. 2. кв. 2**

ПЕТРО ФРАНКО.

САМУСЬ.

Історичне оповідання із 1702 р.

Дерева розкішнього гаю доходили до самої річки наче хотіли подивитися на свою вроду. Ще тільки короткий час могли пишатися своєю оздобою: налетять люті вітри і розвіють їх красу по широкому світі. Темною зеленю кучерявилися дуби, сріблом поблискували під лагідним подувом західнього вітру листки трепет та беріз. Перші буки поквапилися набирати в західнього сонця золотисто-червоних відтінків. Червоне листя — а може охота поласувати зернятками — привабило до розлогого бука над самою річкою пару вивірок. Весело перескакували з гильки на гильку та чирикали на взаводи. Радили мабуть з відки пічнуть збір для свойого шпихліра. Та ось із фуком прилетів задиркуватий чепурун костогриз і непрошений засів до одного стола з господарями. Заскреготіли вивірки зубами на вид непроханого гостя і завели з ним завзятий спір від якого гомоном пронявся увесь гай. „Де двох беться там третий користає" — заверещало не своїм голосом бундючна сойка та гордо-пишно повела своїми пестрими крилами. Та вивірки ніяк не погоджувалися на такого судію. Сойка зняла галас а вивірки не знали на яку ступити перед такою чванливою гострухою.

Розітнувся голосний вистріл. Посипалося піря і коміть головою полетіла сойка. Плюснула вода і течія понесла приборкану гоструху.

„Заліз у чужу солому тай ще шелестить", промовив із тиха стрілець. Перелякані вивірки миттю вибралися на вершок дерева де й заховалися поміж гільками щей пушистими хвостами понакривалися, щоб захиститися від небезпеки.

Але стрілець не звертав на них уваги. Зарядив наново рушницю, кинув торбу із набитими перепилицями під дерево, простягся під буком тай задивився у синє небо, по якому перебігали легкі хмаринки. Важка задума хмарою лягла на його молодому обличчі. Карі очи не бачили чудньої краси перед осіннього ліса. Одним рухом руки скинув високу смушкову шапку і приляг над самою водою. Шелест вітру проганяв минуле, люті спомини закривало любе мабуттнє. Стрілець піддався мріям.

Тихо наче кіт на полюванню, приближався до бука під яким спочивав утомлений стрілець, немолодий вже Запорожець. Його бистрі наче татарська стріла очи пронизували гущавину, побоюючись засідки, насторожені вуха вгадували значіння усякого шелесту. Права рука стискала пістолю із відведеним курком, ліва спочивала на кинжалі. Наче рись прямував від дерева до дерева. На його устах появилася згірдня усмішка на вид стрільця із приплющеними очима. Ліва рука піднялася з кинджала і погладила довгий, чорний як смола вус, що звисав аж на груди.

„Городовий стрілець, чи не Корчевського? подумав Запорожець і гукнув:

„А гей бо, лежню!"

Схопився стрілець як опарений і побачив перед собою старшого козака в запорожській одежі. Вдарила стрільцеві кров до обличча і рука мимохіть простяглася до рушниці.

„Остав", спокійно промовив Запорожець, підводячи пістолю, „не таким молокососам руку на мене підносити".

Іскри замиготіли в очах стрільця і здавалося, що не дивлячись на пістолю у руці Запорожця він голіруч кинеться на обидчика.

„Гуси пасти тобі а не з рушницею ходити", глузував немилосердно Запорожець.

Стрілець прийшов до себе. З нього глузували, значить не мали ворожих намірів.

„Заскочили ви мене зненацька", процідив крізь зуби, „а то відхотілось би вам по **чужому лісі** ходити".

„Я й не знав, що це твій ліс", глузував Запорожець, не звертаючи на погрозу уваги.

„Це володіння житомірського старости пана Осипа Корчевського, а я його прибічний стрілець Дамян Кисіль, по прозвищу Певний".

„І не надоїло тобі козаче кисути в панській службі, коли нарід довкруги піднімається та свободи собі добуває?" запитав Запорожець і засунув пістолю за пояс, на знак, що хоче щирно поговорити. Оба на знак Запорожця посідали на березі річки. Очи Запорожця ні на мить не спочивали. З гильки, на якій заховалися обі вивірки почав спадати один кріваво-червоний листок. Вітерець крутив ним на всі боки і ніяк не можна було вгадати, куди полетить у найблищу хвилину. Оба мимохіть задивилися на листок. З над самої течії підхопив його свіжий подув і він наче метелик полетів прямо на козаків. Мигом простягнув стрілець руку, піймав листок на лету і тихо промовив:

„От кидає мною доля, як вітер листом і сама не знає де спинить, чи в воді втопить, чи в сирій землі поховає. Я із крепаків, помер батько під буками, взяв сестру пан до світлиці, за тиждень зпід лотеків витягнули тай там же на березі поховали, осліпла від сліз мати тай не довго за батьком забарилася а мене до двора за козачка взяли. Навчився я удавати і панови за свій хист та веселу вдачу до подоби припав. Навчили мене стріляти і ось Певним прозвали і до двірської сотні козаків приділили. І ось здавалось би все добре, старе забув, двірський підлизень, для пана дичину доставляю та кращих дівчат вишукую а на душі стара гадюка ссе, догідної пори дожидає, панів присипляє".

Запорожець відчув щирість стрільця, здивувало його тільки, що стрілець першому ліпшому своє життя у руку дає.

„Чи ти сам так думаєш, чи може поміж козаками в дворі спільників маєш?"

„Усі ми до одного маємо за що панам помстити і кождої хвилі, як буде треба до Самуся перейдемо".

„А чи не брешеш ти, юначе?" знечевя запитав Запорожець; його очи наче пронизували стрільця, щоби всі його найтайнійші гадки прочитати. Знов кров ударила до обличчя юнакові і рука мимохіть потяглася до кинжала. Але щось було в очах і цілій постаті Запорожця, що змушувало до послуху.

„Ось моя рука і слово козацьке", промовив стрілець.

„А чи знаєш же ти юначе, кому даєш слово і руку?" запитав Запорожець і в його голосі знов почулася легка насмішка.

„Я вас, пане полковнику, зразу пізнав, ви наказний гетьман Самусь".

„Чорта там наказний гетьман, не пора вже, щоби нам наказували, час нам самим хазяїнами в хаті стати та наські козацьки порядки позаводити. Але ось, часу обмаль, кажи прямо які сили має староста Корчевський і що чув про Поляків?"

„Всі сили, пане полковнику, стягають Поляки до Бердичева. Стоїть уже там полковник Дамян Дущиць з відділом кварцяного війска, яке привів із гетьманського табора. Він має передівсім збирати відомости про козацькі сили. Цими днями має рушати тудиж староста Хмельника Яків Потоцький з трьома надворними корбивами своїми і двома київського воєводи. Завтра відходить до спільного табора дворянська міліція київського воєводства. Зібралися дворяне проти Шведа але посварилися за начальника, дрібна шляхта хоче Корчевського, дідичі стоять за Потоцького Францішка — старосту з Овруча. Хотіли на шаблі битися, але їх розняли. Супліки до короля післали, один другого зрадником Речі Посполитої називає. Сьогодня вранці прийшов лист від Рушиця — просить до Бердичева виступати, щоб спільними силами на відсічу Білої Церкви рушити".

„Як думаєш, послухають його?" запитав Самусь. По голосі навіть пізнати не було, яку вагу має для нього це питання.

„Мабуть послухають, бо Палія і вас пане полковнику дуже бояться, тай думають, щоби Хмельниччина не вернулася.

„Треба, щоби тільки половина послухала".

Оба задумалися.

Перший вийшов з задуми Самусь. Він усе любив рішати скоро, не гаючи часу, бо доводив, що перша гадка найліпша.

„Ось що, вертай негайно до двора в Житомір. Доложи Корчинському, що бачив у лісі козаків Самуся із самим полковником, люда так з тисячу. Гадка в них мабуть йти на Бердичів. Треба би їх попередити, щоб вони бува знечевє Бердичева не захопили. Говори так, щоби пан Корчевський не за кілька днів, але завтра туди вирушив. Цілої вязки нараз не зломимо, але по одному прутикови всіх перетремо".

Очи в стрільця засвітилися. Хотів дякувати за довіря але рух руки полковника спинив його. „Зроблю усе, що кажете пане полковнику. Тільки ось що я ще думаю. Не люблять великі дідичі-маґнати дрібної шляхти, яка їм коритися не хоче а за Корчевським тягне. Як тільки рушимо під Бердичів піде один з моїх козаків до пана Потоцького тай доложить, що Корчевський на свою руку пішов у Бердичів, щоб пану Потоцькому не коритися. От тоді пан Потоцький не піде Корчевському помагати а кинеться пробувати та палити двори шляхти, прибічників пана Корчевського".

„Гарно це ти придумав, козаче", признання відбилося в очах Самуся. От коли шляхта Потоцького розбредеться по повітови, зайду під Бердичів. Тамтуди в коршму Лейби Сліпого завезуть мої молодці двацять барил горівки з горальні самогож таки пана Потоцького. Хай твої козаки найдуть і виточать ці барила у половині місяця тай доставлять їх Полякам. Тоді сам приходь у мій табор".

„Добре, пане полковнику, зроблю як наказуєте".

Нечутно наче рись зник Самусь у гущавині ліса, підняв стрілець свою добичу і скорою ходою, насвистуючи щось веселого подався у Житомір, в низ по річці Тетереві.

Нестримно котилося велитенське сонце до заходу та черкало вже обрій, заливаючи його туртурою.

Стояв червоний захід, що ворожив слоту або кров. Під самим Бердичевом у лісі стояв чималий табор. Ще стояв Самусь зі своїми козаками та козаками Палія під проводом полковника Омельченка. Під дубом сидів полковник Самусь та розказував старшинам про свій похід під Відень з Собєським, про свої бої із Татарами, яких загони щасливо відбивав від України. Час від часу приходили гуртками а іноді цілими валками козаки та селяне, пообдирані „ґульбаї", поздоровляли полковника, сповіщали звідки прийшли і що по дорозі бачили. Цілий край кипів і ждав тільки на початковий успіх Самуся, щоб і самому піднятися проти ненависних панів та орандарів. Самусь приділював пришельців до сотень. „Збрую самі собі на Поляках добудете", потішав новозатяжців. Всі мали бути готові рушати кождої хвилі. Кругом одначе було так мирно, голос Самуся звучав так спокійно та самопевно а на обличчі малювалося таке задоволення, що ніхто не міг би навіть подумати, який неспокій турбував полковника. В положення Самуся було незавидне: від хвилі, коли вирушив зпід Білої Церкви, якої не вдалося йому добути приступом, порозсилав малими відділами трохи не половину своїх козаків по цілому повіті з наказом побивати поодиноких шляхтичів та орандарів, палити та грабити двори, збирати відомости про більші сили ворога, в ніякому разі не вдаватися у непевні що до висліду бої з правильним жовніром і всім стягатися під Бердичів. І ось багата та легка здобич так заняла козаків, що сьогодня тільки три з половиною тисяч і то вже із паліївцями та незбройними селянами мав під рукою. В Бердичеві-ж стояло сливе не пять тисяч війска та воєвничої шляхти. А тут кождої хвилини міг явитися Кисіль та запросити на забаву до „панів".

Не встиг Самусь цього подумати, коли появилася перед ним струнка постать козака.

„Про вовка помовка" весело промовив Самусь, що саме розказував старшинам про свою стрічу з Кисілем. „Із якими новинами приходиш козаче?"

Кисіль привитав старшин. Його обличчя виявляло радість а очи горіли в промінню заходячого сонця.

(Конець буде).

ЛЕДОВИЙ ОКЕАН.

(З Бюлетену Ґеографічного Товариства).

Заповіджена нова виправа до північного полюса (бігуна) звертає знов увагу географів до того місця на земли, до якого людям найтяще приступити. Сей раз відомий норвежський мореплавець і дослідник ледових океанів Амундсен сподівається долетіти на аеропляні; инакше здається ледви хто змігби повторити подвиг Роберта Е. Пері, що тринайцять літ тому добився до „верху світа", перший і поки що послідний. Спроб було зроблено богато перед тим і скільки раз потім. Дібратися до північного полюса пробували перші Анґлійці ще в 1627-ім році. На протязі чотириста літ з того часу раз у раз британські, французькі, голяндські, скандинавські та німецькі мореплавці пускалися в далеку північ, кожда експедиція котшувала великі гроші і богато людського труду а то й життя. деякими було зроблено важні ґеоґрафічні досліди, наукові й практичні, що улекшували дорогу наступним експедиціями, та до найдальшої цілі, до самого північного полюса, не добилася ні одна. Аж в 1919-ім році перший раз станула там людська нога. саме Пірі, котрий теж робив скільки безуспішних спроб, довгі літа провів серед північних снигів і ледів і врешт пєля дворчного походу. переборовши вс труди, перешкоди і небеспеки дійшов до цілі.

Ціла північ землі є вкрита водою — ледовим океаном. Сибір, Аляска, північна Канада, Гренляндія і північна Росія окружають той океа з усіх сторін, окрім тих, де він зливається з Тихим та Атлянтийським океанами. Найдалі на північ сягає суха земля в Гренляндії (Кеп Коломбія), звідки власне Пірі почав свою виправу по океані. Здавалобся, що на такій далекій північи, де люті морози панують в зимі і в літі, океан повинен замерзнути, бодай в зимі, так щоб можна по йому переїхати куди хто хоче, хочби й до самого полюса. Одначе трудність саме в тім, що північний океан ніколи зовсім не замерзає, навіть в найтяжшу люту зиму. Не дають йому замерзнути струї води в океані. Він весь час вкитий незлічимими кригами леду, що пливуть по морю в усіх напрямах і на всі сторони, товчуть одна об одну, накопичуються як цілі гори, трєікають, ломляться і пливуть далі, куди їх несе струя води чи подув північних вітрів. Проплисти кораблем поміж ними неможливо; проливи води поміж кригою за вузькі і корабля не пропустять або-ж раптово можуть звузитись і крига корабель розторощить. А проїхати санями чи пройти пішки теж неможливо, саме через ті проливи відкритої води. Тому й кожда північна експедиція вимагає не лиш витревалости на лютий мороз, а й точного знання морських струй, змін погоди, напряму вітрів і взагалі „арктичної ґеоґрафії і метороло́ґії".

Найбільш заслуг в наукових дослідах північного ледового океану має за собою славний норвежський ґеоґраф і мореплавець Фрідйоф Нансе (що тепер займається помічю голодуючим в Росії), одначе до самого полюса він не дістався. Нансенова експедиція вирядилась з сибірських островів на північний схід в напрямі Тихого Океану. Та саме з того боку струї води в ледовім океані більш рвучі і сильнійші як з другого боку землі, від Гренландії і Атлянтийського Океану. Свій успіх Пірі завдячує теж Голфштромови (широка струя теплої води, що пливе від Мексико через цілий океанаж попри береги північної Европи), який до певної міри огріває навіть ледові моря на північи і дає кораблям можливість просковзнутись далі на північ.

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Дім Українських Інвалідів у Львові.

В неділю, дня 2. цвітня с. р., відіграла Українська Жіноча Громада в Ню Йорку представленне під заголовком „В Тенетах".

Драма така. Чудова молода циганка влюбилася щиро в молодого російського офіцира. Жовнір, використавши легковірну циганку, покидає, щоб одружитись в гарній молодій донці богатого купця. Циганка в розпуці любови і заздрости, присягає пімсту. При першій нагоді ллє трутину в каву, приладжену молодим пібраним. Молода жена, випиваючи каву, паде й умирає серед болів. Муж, вибігаючи з хати, бачить улюблену мертву жену, а на боці сміючуся циганку. Пізнає діло пімсти; кидається на неї і душенням шиї убиває циганку на місци.

Ролю циганки відіграла прекрасно знана нам артистка п-ні Шустакевичева. Жену офіцира гарно відіграла п-на Е. Шутак. Служницю грала п-ні Куйловська. Також добре відіграли свої ролі пан Тріщ, Фесолович, п-на Татаринська і Кушнір.

Ціл дуже гарна, на дім українських інвалідів у Львові. Пожаданим було, щоби публика могла почути звіт фінансовий з попередніх підприємств, а заразом щирійше помогла морально і матеріяльно до осягнення так високої цілн.

Треба також зазначити, що душею того товариства є пані Кулікова і Скубова.

Щасть гарному ділу.

„Халєрія".

—o—

ПІТСБУРҐ, ПА.

Якаж деморалізація!

Відповідаючи не давно якомусь „Парафіянинови" в „Свободі" на його напади на священиків, консеквентно я майже обовязаний відповісти на клевети вже сего разу якомусь „священикови" в ч. 70 „Свободи".

Якийсь „священик" нарікає, що до сего часу не довершено сто-тисячної державної пожички і цілу вину валить на плечі недбалих священиків. За се треба їх покарати, а особливо того одного якогось, що деклярував сотку, а її не дав — та крім того еще і перед парохіянами високу ціль тих бондів викпив. За се його дописуватель, безіменний „священик" покарає так, що як до 30 днів не зложить сотки, прилюдно назве його по імени.

Я не маю мандату говорити в імени загалу священства — вони еще жиють, зможуть себе оборонити від напастей, як буде потреба. Впрочім, ми маємо церковну власть, котрої обовязком є все і всюди боронити чести священиків. Я хочу тільки звернути увагу редакції „Свободи", а через ню її читачам, що в культурнім світі так не поступаєся. В поважній, патріотичній часописи не практикуєсь, щоб безіменний дописователь, обвиняв якогось безіменного священика о злочин проти народної справи. Правда, дає реченець 30 днів, щоб провинивший соткою обмив свою вину — бо як ні — то грозить... Подумайте лиш здорові голови! Як той хтось дасть сотку обіцяну, тогди ніхто не буде знати, хто був той, що викпив бонди, а підозрінне впаде на кількадесять священиків! Чи так чесно поступати? Родина Барвінських виключила одного члена з поміж себе, як ефіяльна, бо мала докази його вини. А чомуж той якийсь „священик", маючи докази в руках на свого Брата, їх не оголосить, щоб цілий загал знав, хто він той зрадник. А чомуж той дописователь священик криеся під псевдонімом і не має відваги показати всім свого патріотичного лиця. Той речинець 30 днів — се крайна деморалізація. Цілих 30 днів будуть підозрівати люде кождого майже священика, а навіть дописователя, що то він з якоїсь личної причини хоче очернити свого Брата во Христі.

Аа при кінци я не можу замовчати одного факту. Спосіб продавання бандів, на мою гадку, не зовсім відповідний. До загалу, до душі еміґрантів треба йти з любовію і правдою, а не з погрозами і обіцянками. Не можна кричати: ти дав ось і патріот, а ти не дав — ти хрунь. Не можна обіцяти, що вже на конференції в Ґенуї порішиться справа Галичини, бо сего не знаємо тай і не знаємо, як вона і коли евентуально рішиться. Не можна дразнити людий, вносити деморалізацію, бо до ратовання Батьківщини еще треба буде великих жертв навіть в такім благодатнім для нас случаю, якби Ляхи мусіли опорожнити Галичину. Тогди відай треба буде найбільших жертв.

Я зовсім годжусь на проєкт Др. Демидчука, що нам ту конче треба створити еґзекутиву, чи там народний трибунал за морем, як се мають Айриші і другі еміґранти. Наше правительство стоялоб в тісних зносинах з екзекутивою за морем тай в порозумінню взаїмнім провадилоб всі справи, і зі свого рамени з певною програмою колєктовалиб потрібні фонди для батьківщини.

До сеї пори у нас безголове, а через него шириться деморалізація. Зазначу еще, що мої уваги зовсім не тикають Др. Мишуги, бо він серед наших прикрих обставин свою місію дуже пильно і солідно сповняє.

о. Нестор Дмитрів.

Поміщуємо цю допись для-того, бо знаємо о. Н. Дмитрова як доброго патріота Українця, котрий потрудився чимало для української справи. Але з арґументами не у всім годимося. Так н. пр. ніякий священик не потребує боятися підозрінь, бо тільки це буде дотикати того, що провинився і то провинився перед богато людьми, які чули його обіцянку, а відтак кпини. (Р. К.)